

Јулијана Вулетих
Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац

ЛАЖНИ ПРИЈАТЕЉИ У ЛИНГВИСТИЦИ, ЊИХОВА КЛАСИФИКАЦИЈА И ПОКУШАЈ ОСВРТА НА ЈЕЗИЧКИ ПАР НЕМАЧКО-СРПСКИ

Приложени рад се бави питањем места лажних пријатеља у лингвистици, као и њиховом класификацијом и представља покушај приказа лажних пријатеља у немачко-српском језичком пару са кратком контрастивном анализом одредница под А Речника Матице Српске и немачког речника Wahrig Digital 2003.

Кључне речи: лажни пријатељи, лажни парови, класификација лажних пријатеља

1. Увод

Како су у лингвистичкој литератури истраживања лажних пријатеља у језичком пару српско-немачки веома ретка, тачније скоро и да не постоје, послужили смо се истраживањима обављеним у другим паровима индоевропских језика, те покушали да, ослањајући се на те радове, успоставимо везу са лажним пријатељима у немачком као језику-даваоцу и српском као језику-примаоцу. Овакво стање указује да је оправдано спровести обимнија и потпунија контрастивна истраживања немачко-српских лажних пријатеља (на лексикографском или преводном корпусу, израда речника лажних пријатеља у немачком и српском језику, контрастивна анализа лажних пријатеља у одређеним регистрима, граматички – немачки коњунктив и сл.), а предметни рад представља један скромни искорак у том правцу.

Лажне пријатеље познајемо по томе што због језичке интерференције представљају тешкоћу при усвајању неког страног језика, у свакодневној писаној и усменој комуникацији, те у превођењу, где је потребан посебан опрез. Приложени рад има циљ да укаже на потребу проучавања ове језичке појаве, као примењено-лингвистичке и упореднојезичке категорије, како би се избегли неспо-

разуми у комуникацији, и пре свега побољшао квалитет превода. Неспоразуми оваквог типа са једне стране могу и да забаве, а опет са друге стране могу имати далекосежне негативне последице, што ћемо у даљем раду и илустровати примерима из свакодневног живота и преводилачке праксе.

Посебне теме унутар проблематике лажних парова представљају лажни парови у различитим социолектима, у лексици језика струке (нпр.: немачки *Kondensator* у области расхладне и грејне технике на еглески се преводи са *condenser*, али *електрични кондензатор* биће на енглески преведен са *capacitor*), дијахронијско посматрање лажних пријатеља на разним ступњевима развоја језика (mhd: *muot* („душа, дух“) ≠ nhd: *Mut* (храброст), као и лажни парови у језичким варијететима (један Американац ће под одредницом *ravement* највероватније најпре помислити на *коловоз*, *коловозну покривину*, док ће један Енглеz на уму најпре имати *шрошоар*. Пажњу завређују такође и фразеолошки лажни пријатељи, што подразумева формалну сличност или идентичност фразеологизама са разликом у значењу у два језика.¹

У раду ће у кратким цртама бити представљени различити приступи овом језичком феномену, постојећа терминологија, те њихова класификација на темељу семантичке и формалне интерференције, тачније према изразном/обличном и садржајном/семантичком критеријуму. На крају рада биће дата кратка контрастивна анализа одредница под А Речника Матице Српске и немачког речника *Wahrig Digital 2003*.

2. Дефиниција и терминологија

У општем оптицају је термин *лажни пријатељи*, међутим, за ову језичку појаву о којој ће бити речи, у употреби је неколико назива (*лажни пријатељи*, *лажни парови*, *међујезичка хомонимија*, *псеудоаналогонимија*² итд., види табелу 1.), који покривају делом

1 Пример: нем: *den Kopf verlieren* = 1. *den ~ verlieren* <fig.> *die Geistesgegenwart verlieren, sich verwirren lassen u. unüberlegt handeln* - 1. изгубити присебност духа, поступати непромишљено, избезумљено, ван себе; срп: *изгубити главу*: 1. погинути; 2. изгубити присебност духа, поступати непромишљено, избезумљено, ван себе; 3. подлећи чарима, шарму неке особе.

2 Термин увео Hengst, наведено према Бунчић, 2000:15: Хенгст најпре уводи општи појам *аналогоним* којим означава све речи чији се формални облик користи у најмање два језика, независно од значењског поља, потом предлаже да се *аналогоними* са различитим значењским подручјем назову *псеудоаналогонимима*, чиме се покрива како формална сличност (гр.: *análogos*- „слично“), тако и значењска различитост (гр.: *pseudos*- лажно, неистинито), а остварује се и однос са лексикологијом у речи гр.: *όνομα*- назив, реч.

Неке од ових сликовитих термина многи лингвисти одбијају, с обзиром на то да се у дидактичкој пракси често користе без теоријске рефлексije, те се уместо тога окрећу појмовима из лексикологије (хомонимија⁵, међујезичка хомонимија, паронимија⁶, упореди Бунчић, 2000: 13). Тако Маројевић овај језички феномен назива међујезичком хомонимијом и каже да су „међујезички хомоними речи двају језика које се на исти начин или врло слично пишу (хомографи) и/или изговарају (хомофони), а семантички се не подударају.“ (уп. Бунчић 2000:22).

Дефиниција лажних пријатеља у ужем смислу гласи: Лажни пријатељи су парови лексема из двају различитих језика, обликом исти или слични, а значењски различити (нпр. срп. бајка „кратка прича нестварних ликова и фантастичног садржаја“ и рус.: байка „мека вунена или памучна тканина, фланел“, рус.: *stol* - сто, део намештаја и буг.: *stol* - столица, или рус.: *slovo*- реч и срп./хрв.: *slovo* - слово алфабета, абецеде (Бунчић, 2005: 2).

Ивир (1985: 106) даје опширнију дефиницију ~~т - ВСО QSPV~~ ~~su parovi jezičkih (ne samo leksičkih) jedinica u dva razna jezika koje imaju nešto zajedničkog, ali nisu u svemu jednake“.~~ Међутим, преводилац „delomičnu sličnost tih dviju jedinica shvaća kao potpunu identičnost, što je u jeziku rijedak slučaj. Dijelomična sličnost na kojoj prevodilac gradi svoje shvać~~BOKIPCKI PVPK EOBLPCTN PSHCJUM~~ sličnosti oblika“, на пример *eventually* у енглеском и *eventualno* у хрватском или српском, „zatim u zajedničkom metajezичном nazivu koji obuhvaća obje jedinice (na primer *prezent* u hrvatskom ili srpskom i *prezent* u engleskom), te napokon u *nekim, ali ne svim, aspektima semantič*~~LPH IIBESBVEOMOSJN ESN~~ *stado* u hrvatskom ili srpskom i *flock* u engleskom).“⁷

5 Термини као што су хомонимија, паронимија, понекад и термин полисемија, који се користи за описивање лажних пријатеља, нису најсрећнији избор, јер се интралингвална хомонимија односи на *идентичан* изговор и писање речи (нем: die Bank- клупа; банка, новчани завод), што је код лажних пријатеља реткост, а паронимија је својствена једном те истом језичком систему (нпр. нем: zweistündig - двочасовно, у трајању од два сата, и zweistündlich - на свака два сата).

6 Шипка разликује и разграничава појам *лажни преводичеви пријатељи* на једној и појам *међујезичка хомонимија* и *паронимија* на другој страни. Под првим појмом подразумева: „однос две лексеме из два различита језика које могу изазвати успостављање погрешне еквиваленције“, што је „психолингвистичка и примењено-лингвистичка категорија“, а под другим „однос две лексеме из два различита језика еквивалентне форме и нееквивалентног садржаја“, што представља упореднојезичку и лексиколошку категорију (Бунчић 2000:13).

7 подвукао аутор чланка

3. Класификација лажних пријатеља

Ова Ивинова дефиниција се у оквиру лексичке интерференције темељи на семантичкој равни језика, те не покрива у потпуности формалну интерференцију, која се може према равнима језичког система поделити на ортографску (фр.: *danse* = енгл.: *dance*, срп: антилопа = енгл.: *antelope*, енгл.: *literature* = фр.: *littérature*, пољ.: *czajnik* = рус.: *čajnik*), фонолошку⁸, пре свега у акценту (рус.: *períod* = булг.: *períod*; срп.: Гринвич = енгл.: *Greenwich* /*grInId3*/) и морфосинтаксичку (на пример у творби: рус.: *listva*; срп.: *lišće*; разлике у генусу⁹ (рус.: проблема f. : пољ.: *problem m.*), у рекцији (срп.: чекати + акузатив : нем: *warten* + *auf*+ *Akk*), промени врсте речи (рус.: *len'* (придев лењ): срп.: *lenjost* (именица); срп: *лењ* (придев): рус: *lenivyj* (*pridev*) (Бунчић, 2000: 11), као и у примеру рус.: *idu* = срп. *idem* (прво лице једнине) : срп.: *idu* = рус. *idut* (3. лице множине), где лажни пријатељи нису речи већ форме (Бунчић, 2000:18). За лажне пријатеље на овим језичким равнима потребно је укључити проучавања и у оквиру историје језика, те с обзиром на комплексност можемо дати једну свеобухватну дефиницију ове језичке појаве: Лажни пријатељи „су лексеме које припадају истој врсти речи, чије карактеристичне форме показују конгруенцију, која се базира на фонетској, ортографској или морфолошкој идентичности или сличности, а које имају различито значење.“ (Бунчић 2000: 24, 27).

На семантичкој равни међу паровима које као *tertium comparationis* повезује заједнички облик, лажне пријатеље можемо поделити на (1) *пошћуне* (*шошталне*), тачније на лажне парове са истим или сличним обликом, а сасвим различитим значењем и (2) *парцијалне*, лажне парове са истим или сличним обликом, а делимичним преклапањем у значењу (Ивир 1985: 109).

(1) Лажни парови са потпуно различитим значењем су ретки и настају углавном тако што у самом поступку преузимања долази или до погрешног интерпретирања изворног значења или до тога да посуђеница, уз основно значење, развија нова, те да се с временом основно значење изгуби, а задрже се само она нова (Антунић 1996: 5).

Такође, „*pod utjecajem pogrešnog prevodjenja ovakvih leksičkih parova, ponekad dolazi do infiltracije značenja jednoga jezika u drugi*“,

8 Неки аутори се позивају на то да је изговорени облик првобитнији и уверзалнији, те дефинишу лажне пријатеље као „речи са истом или сличном фонетском структуром, а различитим значењем“ (цитирано према Бунчић 2000: 22)

9 даљи примери: фр.: *une alarme* - нем: *ein Alarm*; шпан.: *el minuto* - : нем: *die Minute*; шпан.: *el marco* - нем.: *die Mark*, шпан: *el rollo* - нем.: *die Rolle*, уп. Бунчић 2000

тачније „komponente značenja koje određena reč drugog jezika.“ Пример за то је реч *концепт*, на енглеском „first draft“, „rough copy“, нем: *Konzept*, која је *concept* (појам, концепција, замисао)“, нем: *Konzeption*, те можемо у српском као језику примаоцу, на пример чути изјаве о концепту реформе. Ови лажни парови у правом смислу те речи постају лажни парови са делимичним преклапањем значења (Ивир 1985: 111).

За илустрацију ове групе лажних пријатеља могу послужити следећи примери:

фр.: *ingnorer* (не знати) : енгл: *ignore*, нем. *ignorrieren* (игнорисати, не обазирати се)

енгл.: *aktual* (стваран) : нем: *aktuell*, срп: актуелан (савремен, тренутан)

рус.: *животи* (желудац) : срп. *животи* ; спр.: *животи* – рус.: *жизнь*

енгл.: *eventually* (коначно) : срп. евентуално, нем: *eventuell* (могуће)

енгл. *toboggan* (саонице, санке) : срп.: тобоган (направа са глатком косом површином за клизање, суљање у седећем ставу (обично за децу)

шпан.: *la oficina* (канцеларија, биро) : ит.: *la officina* (радионица)

срп.: бижутерија (1. накит израђен од јефтиног материјала, 2. продавница таквог накита) : нем./фр.: *Bijouterie* (накит израђен од племенитог метала, 2) продавница таквог накита)

шпан: *el éxito* (успех) : енгл.: *exit* (излаз)

шпан.: *la carta* (писмо) нем.: *die Karte* (мапа, карта, шпан.: *la tarjeta, el mapa*)

нем.: *Hymne* (национална химна) : енгл.: *hymn* (црквена песма)

хол.: *volkslied* (национална химна) : нем.: *Volkslied* (народна песма)

нем.: *also* (дакле) : енгл.: *also* (такође)

(2) За разлику од претходне, група лажних пријатеља са истим или сличним обликом, а делимичним преклапањем у значењу је веома бројна, што је и очекивана последица, јер се речи обично посуђују само у оном значењу за којим постоји потреба, а не у свим значењима, а са друге стране посуђеница унутар новог језичког система мења, шири или сужава своје значење. (Антуновић 1996: 5)

Овде делује притисак сличног облика и заједничког дела значења, па су ови лажни пријатељи потенцијално далеко опаснији као извор грешака у комуникацији и превођењу него прави лажни пријатељи. Као што смо навели, могућа су два случаја, а) када реч језика примаоца обухвата шире значењаско подручје од речи из језика даваоца, и б) када реч језика примаоца обухвата ужи семантички распон него реч преузета из језика даваоца (Ивир 1985: 114).

- а) срп. професор (звање наставника средњих и високих школа с факултетском дипломом) : енгл. *professor* , нем. Professor (звање наставника високих школа)

срп.: доктор (1. носилац највишег академског степена; 2. лекар) : нем: Doktor (1. носилац највишег академског степена)

срп.: акт (1. дело, чин; поступак; 2. документ, службени спис; 3. позоришни чин; 4. ум. слика или кип који представља голо људско тело (енгл.: document, nude) : енгл. *act* (1. закон; 2. чин у позоришном комаду; 3. варијететска тачка)

- б) срп.: тост (1. препечен хлеб) : енгл.: *toast* - фр.: *toast* - нем.: *Toast* (1. препечен хлеб; 2. здравица)“

срп.: камин (1. огњиште) : нем: Kamin (1. димњак; 2. огњиште)

срп.: католички (католичка вера) : енгл. catholic tastes- широки укус, catholic approach – широкогрудан, либералан приступ, а не *католички приступ

срп.: фаслификовање (1. кривотворење) : енгл.: falsification (1. кривотворење; 2. побијање, оповргавање)

срп.: министар (1. члан владе задужен за одређене државне послове) : енгл.: minister (1. члан владе; 2. свештеник)

Примери (Ивир 1985: 116)

Закон о високошколском образовању - *The Law on Higher Education (The Higher education Act)

акт добре воље - akt of good will

Имам једну сјајну шачку. - *I have a great number. (I have a great act.)

The Higher education Act - * Акт о високошколском образовању (Закон о високошколском образовању)

I have a great act- * Имам један сјајан акт. (Имам једну сјајну тачку.)

показују да се у исправном преводу ове разлике морају одразити, тачније да превод мора да досегне степен спонтаности и идоматске коректности изворног исказа.

На овом месту ћемо дати један пример лажних пријатеља поредећи српски, руски и македонски глагол¹⁰ *играти*.

Ако на српском *играти*, опасност од погрешног разумевања се јавља код Руса и Македонаца због значења „свирати“ и недостатка једног од значења (рус: плесати, мак.: глумити), а ако на македонском *глумити* (мак.: свири), опасност интерференције ће се јавити у руском и српском (рус.: свирати = срп. играти; срп.: свирати = мак.: играти).

Ивир даље наводи још и следеће врсте семантичких односа лажних парова, тј. пријатеља: (3) Парови са једнаким значењем, (4) Лажни парови без сличности по облику и (5) Измишљени парови.

У групу (3) спадају парови речи код којих се значења лексичке јединице поклапају, али чије пријатељство може бити лажно услед а) различитог колокацијског потенцијала, те због различите б) фреквенције, социјалне и географске дистрибуције (Ивир 1985: 108 и даље):

а) нем.: *waschen* = срп. *праши*, али: прати зубе: *sich die Zähne putzen*; прати суђе: *Geschirr spülen*, тако да искази * *Ich muss mir noch die Zähne waschen* или * *Ich muss noch das Geschirr waschen* нису оверени.

б) Реч аеродром има свој фонолошко-графолошки парњак у енглеској речи *aerodrome* (или *airdrome*), али се та реч једва још и да употребљава, изван речника једва да и постоји и неприхватљива је као превод,

¹⁰ Македонски не познаје инфинитив као основну форму, пример дат према: Бунчић 2000: 18

а прави превод би био airport. (Ивир, 1985: 110). За илустрацију различите стилске вредности, тј. социолектне припадности, можемо навести пример енгл. bus, који у енглеском има неутралну стилску вредност, а у језику примаоцу припада жаргону (Антунић 1996: 5).

Ивир појам лажних пријатеља проширује изван подручја речи сличног облика (4) групом лажних парова без сличности по облику (Ивир 1985: 119), којима је заједнички само један део значења и поткрепљује је, поред осталих (стадо, чопор, јато и сл.), примером за *ошкривити* - енгл: discover, uncover, unveil, reveal, disclose, чија су значења у енглеском (немачком) рашчлањена, те разлике илуструје у примерима употребе (Ивир, 1985:104, 119):

срп.: *ошкривити* континент - енгл: *discover* a continent - нем: ein Kontinent *entdecken*

срп.: *ошкривити* заверу - енгл: *uncover* a plot - нем.: eine Verschwörung *aufdecken*

срп.: *ошкривити* споменик - енгл.: *unveil* a monument- нем: ein Denkmal *einweihen, aufdecken*

срп.: *ошкривити* тајну - енгл.: reveal a secret – нем: : ein Geheimnis *aufdecken, lüften*

срп: *ошкривити* идентитет - енгл.: *disclose* one 's identity - нем: Identität *aufdecken*

Исти случај јесте са шпанским глаголом *gustar*, чије се значење у немачком рашчлањује на *schmecken* и *gefallen*.

Групу (5) измишљених парова (Ивир 1985: 117), односно варваризама (Бунчић, 2000:12), чине реплике које су створене у једном језику према моделу из другог језика и то на два начина: а) измишљањем целе речи или б) „погрешним спајањем појединих дијелова riječi - obično sufiksa i prefiksa s osnovom” (Ивир 1985: 118):

а) срп.: рентабилан - енгл.: **rentable* (уместо *profitable, paying*)

срп.: физер - фр: **friseur*, уместо *coiffeur*

нем.: der Film - шпан: **el film*, уместо *la película*

б) срп.: аутопортрет : енгл: **autoportrait* (уместо *selfportrait*),

срп.: аноргански : енгл.: **anorganic* (уместо *inorganic*);

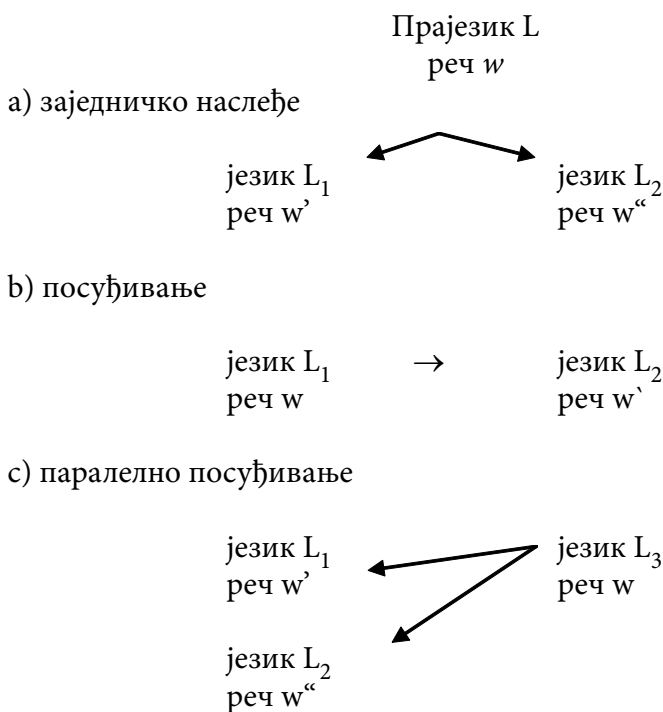
срп.: антибеби : енгл.: **antibaby*

Постоје такође и случајеви лексема различитог етимолошког порекла које се обликом случајно подударују (рум: *bură* (ситна, густа киша) : хр. *бурa* (ветар), рум.: *pământ* (земља) : хр.: *памет*, рум.:

buhă (сова): хр.: *buha*, нем.: *kalt* (хладно): ит.: *caldo*-(топло) и сл.), (уп. Олујић 2007). Иако су неки лингвисти склони да ове случајеве не убрајају у лажне парове, овде бисмо истакли да се са синхронског и дидактичког аспекта ови случајеви морају посматрати као лажни пријатељи, имајући у виду механизме стварања погрешних асоцијација, који не зависе од етимолошког порекла речи (Олујић 2007: 308).

Из овога се можемо закључити да исправан одабир лексема претпоставља „intuitivno ili eksplicitno poznavanje brojnih unutrašnjih i међујезичких односа, без њиховог јасног објашњења (Lepić 1985: 106), а да би се у комуникацији избегло лажно спаривање потребно је знати да „сличност семантичке вредности (Lepić 1985: 106).

Са историјског аспекта постоје три могућа разлога за појаву лажних пријатеља, које илуструјемо следећом поједностављеном шемом (уп. Бунчић 2000: 27):

а могући узроци лажног спаривања, тј. интерференције, на синхронској равни су да говорник

- једног језика значења неке лексичке јединице свог језика не-смотрено преноси на лексичку јединицу страног језика, а која исто звучи, дакле хомофона је, и/или се исто пише, дакле хомографна је;
- аналогно претпоставља постојање посуђенице, која потиче из неког трећег језика (латинског, грчког, француског, енглеског и сл.), у страном језику, а која у том језику није забележена;
- код лексичких јединица које имају исто значење занемарује разлике у ортографији, морфолошкој структури, акценту и генусу (Wotjak, G., Hermann, 1997: 6)
- не познаје међусобне значењске односе лексема (колокацијски потенцијал), те рашчлањивање значења лексичке јединице у другом језику.

4. Илустрације неспоразума услед лажних иријашеља

Управо услед уопштавања делимичне сличности у потпуну једнакост долази, као што смо у уводном делу споменули, до забавних неспоразума, али и неспоразума са озбиљним последицама, које ћемо илустровати неколицином примера.

Пример 1¹¹

За време Другог светског рата шпанска подземна организација је јавила Немачкој обавештајној служби да ће се Черчил срести са Рузвелтом у Казабланки (Casablanca). Немачка обавештајна служба је назив места Casablanca дословно са шпанског превела са *Бела кућа*, тако да су припадници Немачке обавештајне службе ову двојицу државника очекивали у Вашингтону!

Пример 2

Други пример датира из Првог светског рата, када је 1917. године савезничка штампа објавила да се у немачким фабрикама глицерин, маст и путер за свиње производе од лешева палих војника. Читав свет се згрозил над овим кршењем моралних и природних начела, но била је то лажна узбуна. Шта се десило? Десила се грешка у преводу лажних парова: немачка реч *Kadaver* преведена је на енглески са *cadaver*, на француски са *cadavre*, и на италијански са *cadavere*, с тим што постоји „мајушна“ разлика у значењу. Наиме, немачка именица *Kadaver* означава „мртво тело животиње“, док у осталим језицима „мртво људско тело“.

¹¹ Сви примери преузети из Бунчић, 2000.

Пример 3

Овде наводимо и пример из професионалног књижевног превођења са руског на српски. Реч је о Маројевићевој критици превода разговора са Александром Блоком:

Руски оригинал: *Čital on, stoja posredine éstrady, opirajas' obeimi rukami na spinku stula...*

Превод на српски: *Čitao je on stojeći nasred estrade i opirući se obema rukama o naslon stolice...*

Маројевић превод коментарише речима: *Nije jasno kako se citati „opirući se obema rukama o naslon stolice“ nego samo recitovati, govoriti.*

Пример 4

Приликом сусрета Иље Еренбурга и Хемингвеја дошло је до неспоразума у разговору управо због лажних пријатеља. Еренбург, који је говорио француски, упитао је Хемингвеја, који је говорио шпански, шта има ново (фр.: *nouvelles* – новине, новости), а Хемингвеј му је одговорио причом о својим романима (шпан: *novellas* – романи).

Пример 5

Згоде и незгоде са лажним пријатељима завршићемо причом о две Словакиње на одмору у пољским Татрама, које су прешле километре у потрази за „заходом“, тј. клозетом, пратећи путоказ *zachód* (пољ. Запад), јер на словачком реч *záchod* значи клозет, нужник.

5. Анализа одредница под А Речника Мајшице Српске и немачког једнојезичног речника *Wahrig Digital 2003*

Будући да смо анализу радили на исечку упоредног материјала из речника, а не на упоредној текстуалној грађи, лажне пријатеље смо посматрали као формалне кореспонденте, а не као преводне еквиваленте.

1) абитуријент *м нем.* ученик који је завршио средњу школу, свршени мајшуранић.

>Ab-itu-ri'ent, Ab-i-tu-ri'ent <auch> A·bi-tu-ri'ent <m. 16> jmd., der die Reifeprüfung ablegen will od. abgelegt hat

>Ma-tu'rand <m. 16; schweiz., österr.> Ma-tu'rant <m. 16> Schüler vor od. in der Reifeprüfung

Овде имамо случај лажних парова са делимичним поклапањем, односно сужењем обима значења, јер немачка и швајцарска

(Abiturient, Maturand) лексема имају значење 1) ученик који је у завршном разреду средње школе и 2) ученик који је завршио средњу школу.

2) аболирати, аболирам сврш. и несврш. нем. правн. *обуставиџиџи, обустављаџиџи (судски поштуџак), укинуџиџи, укидаџиџи.*

>ab-olie-ren <[-'---]> ab-o'lie-ren <auch> a-bo'lie-ren <V. t.; hat> etwas ~ abschaffen, aufheben; jmdn. ~ begnadigen [<lat. abolere “]

Према дефиницији одреднице *аболираџиџи* у Речнику Матице Српске овде би била реч о парцијалним лажним паровима са суженим значењским подручјем одреднице на српском, међутим, одредницу *аболираџиџи* познајемо и у значењу *помиловаџиџи* некога са пренесеним значењем „укинути му казну“¹². Рекли бисмо, дакле, да међу овим паром не постоји „лажно пријатељство“.

3) абрихтати, -хтам и абрихтовати, -тујем сврш. нем. варв. *поучиџиџи, обучиџиџи, доџтераџиџи, уредџиџиџи; изџрџџиџи*

>ab|rich-ten <V. t.; hat> Tiere ~ dressieren; ein Geschütz ~ in Schussrichtung bringen; Bretter, Holz ~ durch Glätten in eine exakte Form bringen; jmdn. zu etwas ~ unterweisen, wie er sich zu verhalten hat

Немачка одредница има следећа значења: 1) дресирати; обучити 2) подесити, дотерати, 3) изглатати, 4) изгрдити, дакле реч је о сужењу обима значења посуђенице у српском језику.

4) агирати, агирам несврш. нем. заст.1. *раџиџиџи, делаџиџи. 2. џестџиџикулираџиџи, џравиџиџи џокреџиџе рукама.*

>agie-ren <[-'---]> a'gie-ren <V. i.; hat> handeln; ~ als wirken als, eine Rolle darstellen [<lat. agere “]

Анализирани немачки речник даје дефиницију значења 1. *раџиџиџи, делаџиџи, 2. насџуџаџиџи, џлумиџиџи*, али не и трећег значења 3. *џестџиџикулираџиџи*, које наводи речник синонима Дуден 2004. Према томе, реч је опет о сужењу значењског поља у српском језику.

5) адмирал, -ала м нем. 1. војн. *наџвиџиџи официџиџиџи чин у раџиџиџи морнаџиџиџи 2. зоол. врџиџа шареноџ дневноџ леџиџиџира*

¹² Jul 1993. Savezna skupština - hapšenje Draškovića

Pošto je poslanik SRS Branislav Vakić u Skupštini Jugoslavije nokautirao poslanika SPO Mihaјla Markovića, izbile su demonstracije. Tim povodom 2. jula uhapšeni su Vuk i Danica Drašković. Posle intervencije raznih humanitarnih organizacija, dolaska gospođe Danijel Miteran, demonstracija na Trgu Republike i pisma koje je Drašković napisao Miloševiću, predsednik Srbije je **abolirao** bračni par Drašković. (Godine raspada 1988-2000 - Grad Beograd - WAP www.beograd.org.yu/cms/view.php?id=1267&print=y)

>Ad·mi'ral <m. 1; österr. m. 1u> Offizier der Seestreitkräfte im Generalsrang; Tagschmetterling mit rotem Band u. weißen Flecken auf schwarzen Flügeln: Vanessa atalanta; Rotwein, der mit Vanille (od. anderen Gewürzen) erhitzt u. mit Eigelb verquirlt wird [*<arab. almir " "*]

Немачка лексема има још и треће значење, она означава и сорту вина, тако реч је о сужавању обима значења у српском језику.

б) ауспрух м нем. варв. врста финог вина, прављеног од презрела грожђа, суварак

>'Aus·bruch <m. 1u> das Ausbrechen, gewaltsame Befreiung; plötzlich einsetzende Vulkantätigkeit (Vulkan~); plötzlicher Beginn; <Mil.> Kampf eingeschlossener Truppen gegen die feindl. Einschließung; plötzlich einsetzender Gefühlsüberschwang; süßer Wein aus überreifen, am Stock halb eingetrockneten Beeren, aus denen die geeigneten ausgebrochen (ausgelesen) werden; Sy Ausbruchswein; ~ der Freude, des Zorns; ~ einer Seuche; ~ aus einem Gefängnis; bei ~ des Krieges; zum ~ kommen ausbrechen, plötzlich beginnen

У овом случају лажно пријатељство постоји како на ортографској равни, тако и у покривености значењског поља. У српском језику је значење одреднице сужено само на врсту вина. Немачка одредница има значење ерупције, изненадног почетка нечега и врсте вина. Као закључак анализе одиста веома ограничене корпусне грађе, примећујемо да је у посуђеницама у српском језику дошло до сужавања значењског подручја модела из немачког језика.

Скраћенице

буг. = бугарски;
енгл. = енглески;
ит. = италијански;
мак. = македонски;
нем. = немачки;
хол. = холандски,
хр. = хрватски;
фр. = француски;
пољ. = пољски;
рус. = руски;
срп. = српски;
шпан. = шпански;

Примарна литература

- Albrecht, Jörn, books.google.com/books?isbn=3823360752, Übersetzung und Linguistik, 2005.
- Антуновић 1996: G. Antunović, *Anglicizmi i prevođenje: bez konzultinga nema happy enda*, SL 41/42, 1.9.
- Bunčić, Danijel: www.daniel.buncic.de/staatsarb/fauxamis.
- Ивир 1985: V. Ivir, *Teorija i tehnika prevoda srednjeg obrazovanja prevodilačke struke*, drugo izdanje, Centar „Karlovačka HNB” Jastrebarsko, 1985, 103-122.
- Клуге 2002: F. Kluge, *Etymologisches Wörterbuch der Deutschen Sprache*, Berlin; New York: der Gruyter.
- Колер 2004: W. Koller, *Einführung in die Übersetzungswissenschaft*, Heidelberg, Quelle & Meyer Verlag Wiebelsheim.
- Ласковски 2006: M. Laskowski, *Deutsche Grammatik im europäischen Dialog*, Krakau. - Das sprachwissenschaftliche Problem der innerslavischen 'falschen Freunde' im Russischen.
- Олујић, Бошњак 2007: I. Olujić, B. T. Bošnjak, *3 VN VOKILFA SVBULJANOVORARI*, Raspr. Inst. hrvat. jez. jezikosl., knj. 33, 305-324.
- Вотјак, Херман 1997: G. Wotjak, U. Hermann, *Typische Fehler Spanisch*, Berlin: u.a. Langenscheidt, .
- www-gewi.kfunigraz.ac.at/gralis/6.Educarium/2007-2008/SS_Entlehnungen-BKS_ProSE/Teofilovic-Stojanovic_Russismen.ppt:
- www-gewi.kfunigraz.ac.at/gralis/6.Educarium/2007-2008/SS_Entlehnungen-BKS_ProSE/Teofilovic-Stojanovic_Russismen.ppt:

Секундарна литература

- WAHRIG Wörterbücher CD-ROM Produktion.
- © 2003 Wissen Media Verlag GmbH, Gütersloh/München.
- 1990: РЕЧНИК српскохрватскога књижевног Језика / [уређивачки одбор Михаило Стевановић и др] — [фототипско изд] — Нови Сад, Матица српска.
- © Duden - Das Synonymwörterbuch, 3. Aufl. Mannheim 2004 [CD-ROM]

Julijana Vuletić

**FALSCH-FREUNDE UND IHRE KLASSIFIZIERUNG MIT DER
BERÜCKSICHTIGUNG DES SPRACHENPAARES DEUTSCH-
SERBISCH**

Zusammenfassung

Die vorliegende Arbeit hat sich fragmentarisch mit dem Phänomen der „falschen Freunden“ beschäftigt und ihr Ziel war nicht, das Problem umfassend und ausführlich zu untersuchen und zu analysieren, das wäre auch nicht möglich gewesen, sondern sie sollte die Notwendigkeit der Untersuchung dieser sprachlichen Erscheinung als eine der Interferenzfehlerquellen aufzeigen und beschränkt sich in erster Linie auf lexikalisch-semantic Interferenzen.

Прихваћено за штампу фебруара 2010.